

Marko Kravos

ZLATOROG V DRUGIH ZGODBAH

Nekoč se je že zgodilo nekaj podobnega. Ko je njega dni razpadla mogočna turška vojska pod Dunajem, se je med te gore zatekel ubežni bej. V spremstvu šesterice vojščakov je prijezdil pod Rdeči rob, kamor – tako je rekel svojemu spremstvu – ne Alah ne krščanski Bog ne sezeta več.

Na zelenih rebreh nad prepadi so se ustalili in si uredili svoje divje življenje. Od jutra do večera so se na svojih urnih konjih gnali za divjadjo, pred neurjem, čez noč in čez zimo pa so se zatekali v votlino Golavko.

Iz doline je tisti čas izginilo kar nekaj deklet. Ljudje so vdano skomigali z rameni, češ da so se pobrale za kakimi trgovci do Benetk in potem, bogvedi, čez morje. Ali pa so jih morda volkovi... Za strašne sosede pod zasneženimi vrhovi niso hoteli nič vedeti, kot da jih ne bi bilo. Prepadni grebeni, razbrzdani podi, zlizano skalovje, krušljive stene, pa še ostre zime – v tem pač ni življenja za krščene človeka. Samo kake zle hudobe bi lahko tam obstale, in takih se je treba na daleč ogniti. Najbolje nič vedeti.

Tako so razmišljali v dolini in potlačili žalost in skrb ob neznani usodi domačih deklet.

V resnici so postala dekleta turške neveste. Kot so v dolini sčasoma pozabili nanje, tako so se tudi one privadile gorskemu svetu. Vse bolj poredko so pomislile na rodno vas, na skromne domove. Sedmero ognjevitih junakov, v svilo in zlato opravljenih, jim je začaralo srca, jih napravilo za bele gospe. Modrikaste iskre so pršele in vroča sapa je uklanjala ruševje, ko so se turščaki ljubili s svojimi ženami. Oni to znajo.

A tudi drugo znanje in moč so prinesli s sabo ti vojščaki z Jutrovega: vedeli so za nešteto užitnih trav, za vsak koren in divji sadež... pa kako jih je treba pripraviti za hrano, za zdravilo, proti bolečinam in mrazu. Največjo moč pa so imeli od nebenke, triglavske rože. To kristalno cvetje je v hipu vzkliklo iz vsake kaplje njihove krvi, ki je kanila na golo skalo. Le še čudno besedo so zgoščali in že jim je nebenka zacelila rane, povrnila zdravje in moč.

Kaj je bilo potem z njimi, kdaj je za njimi izginila zadnja sled? Pravijo, da so nekoč, bilo je pozimi in ob svetli mesečni noči, lovci iz doline v tistem koncu zvalili v zatrep in tam pobili šestero volkov. Vsak od njih je imel zlat murček v kosmatem ušesu. Ko so se zveri borile s smrtjo, so besno greble v sneg, da bi prišle do žive skale. Pa ni bilo časa ne milosti.

Takrat da je nastalo v vrhah strašno neurje, so povedali, in strašen plaz se je odtrgal od Rdečega roba. Zasul je tisti zatrep in zasul je tudi jamo Golavko tik pod Rdečim robom, da poslej ni bilo več videti, kje je kdaj bila.

Ob tistem melišču pa je večdko potem ugledal nekakšen razpotegnjen dim, megličaste kosme. To so bile bele žene. Po nevihti, najraje pa pod večer, je bilo slišati zategle glasove, kot bi šel veter skozi podzemsko grlo. Takrat se bele žene primejo za roke in se prepustijo pozibavanju v kolu vse do polnoči. Potem sprhnejo skozi skalne špranje nekam v podzemlje. Morda v tisto skrito jamo Golavko, kdo ve. V njej vlada vedno sončen dan. Tam jih pričakuje Zlatorog, njihov mogočni gospod. Od njegovega rogovja žari vsa votlina.

Tudi mene je zasulo...

...v drugem letu velike vojne. Mesece in mesece smo že bili na izpostavljeni škrbini. Jaz sem bil najboljši kanonir v 37. gorskem polku. Tik pod slemenom Mrzlega vrha smo izdolbli v kamen kar prostorno kaverno za pred dežjem, pripeko, ledom in snegom. In seveda predvsem pred granatami in kamenjem, ko je ob topovskem obstreljevanju bučalo in piskalo s hriba na hrib.

Devet bitk, od časa do časa dolga zatišja; lakota, žeja, bolezn, plesen na hrani in čevljih, včasih skorja kruha za tri dni. Podgane, roji žametno črnih ptic, jate muh. Potem kdaj topa, gluha belina snega in čez njo nenadoma spet trda povelja. Včasih oddaljeno grmenje ali odmev osamljene eksplozije. Pa grozovito rjovenje živali, ko jo nespretno koljejo.

Vsemu se človek privadi. Bil sem res najboljši. Z zlatim križcem me je odlikoval sam cesar: za najostrejše oko. Naš top je vedno najhitreje streljal in najbolj točno zadeval. Dve ofenzivi in trinajst jurišev se je sfenzilo ob tistem našem nabijanju v žive cilje. Zato pa so mi najbolj zaupali in sem bil vedno na vardi, ko se je zdelo, da se kaj kuha. Vedno odprtih oči, če bi bilo treba z granatami poškopiti po sovražniku.

Takrat sem bil ravno v kaverni. Ne morem reči, da sem spal. Že mesece sem samo zatiskal oči, ko je bil čas počitka.

Grozovito je treščilo in najprej sem pomislil na kup granat ob votlini... Gotovo je šla tista skladanica v zrak. Potem sem si rekel: – Vidiš ti Boga! Še on je zaloputnil vrata za tem zmrcvarjenim svetom. Saj je tu res že predolgo vse tako hudo, da je čisto verjetno, da je še Bog zgubil živce in šel raje drugam svoje zelje sejati. Je pa pošteno užaljen, ker se mu je vse tako ponesrečilo; če ne, ne bi tako treščil za sabo. –

Res, tak pok, da ni za povedat! Grmenje in tuljenje, zamolklo bobnenje, potem neznansko hreščanje: se majem jaz, opleta tako moja glava? Se je gorski greben odtrgal in drvi v globino? So se kamniti skladi prezasukali?

Vrglo me je ob tla. Premetavalo me je in otepalo z mano...

Tema. Če to ni tema!

Skalna reža, ki je vodila v kaverno, se je seveda sklenila in zaprla vhod. Adijo svet!

No, pa zdaj vsaj nobena vojska ne more do mene. Končno ne bom več samo mižal, ampak tudi spal... Zdaj nima prav nobenega pomena več, če sem kanonir z najostrejšim očesom na celi fronti.

Ko sem le spet odprl oči – sem res spal, ali sem se kar razpustil brez vsake misli? – je bila okrog mene še vedno trda noč, je bil okrog mene še vedno neznanski mir. Šel sem si z roko preko obraza. Bil je trdo poraščen.

– Ha, – sem se zarežal. – Zdaj si bom iz lastnih kocin predel čas. Ko je večna tema, je to edina mera, da veš, koliko kaj traja. –

Praskal sem se tako po bradi in bil kar zadovoljen. Če bi vedel, bi šel že davno

prej v kako puščavo za puščavnika ali na otok za svetilničarja, in se za štirideset let vsemu odrekel. In mirno spal.

Odpravil sem se, da raziščem, kaj je od našega vojaškega zaklona, v katerem sem običal, ostalo. Da se ni morda odprla kje nova razpoka, kak rov, ko je šlo vse s tečajev.

Previdno sem preizkušal tla z nogo. Z drobnimi koraki sem segal vedno dlje v nepregledno temo. Tla so bila ravna in trdna, pod nogami sem imel varno podlago. Pa ne čisto ravno: se mi zdi, ali pa se zares enakomerno boči proti nekakšnemu robu? Res, tla so se vedno bolj strmo dvigala, se zaoblila. Tudi ko sem šel malo v levo in potem malo v desno, je bilo tako.

Vrnil sem se na prvotno mesto in poizkusil v nasprotno stran: tudi tu enako usločen prostor. Da sem v nekakšni kamniti skledi? Bolje rečeno, v mehurju sredi gore?!

Grem torej po tem obodu, okrog in okrog. Pa kdo bi vedel, če sem res prišel okrog in okrog, ali sem obšel le delček tega obsega. Morda sem se celo dvakrat ali trikrat vrtel v istem krogu... ko si pa z očmi sploh nisem mogel pomagati. In nikjer nisem zatipal kakih opaznih robov pod nogo, da bi tako dognal, kako in kaj. V skledi, torej!

Pognal sem se proti njenemu robu, do koder so mi noge nesle in dokler me usločena stena ni vrgla od sebe, in se potem še iztegnjenih rok zavihtel, da bi se česa oprijel pred sabo. Pa so mi konice prstov znova in znova zatipale v gladko kamenino vse do najvišjega raztežaja. Prav res, v kamnitem mehu sem.

Koliko časa sem krožil in preizkušal svoj novi svet? Ko bi vedel za velikost tega trebuha, bi si verjetno znal preračunati, če sem se motovilil sedem minut ali tri ure, ali morda še dlje. Ne vem. Po čem naj bi vedel? Tako brez vsake trudnosti sem bil, tako brez skrbi, pomirjen, ker je vsemu svetu zastal utrip. – Nič ne morem, me je preblisnilo. – A mi vsaj ni treba na stražo, na dnevni raport, in ni čas ne za kosilo ne za večerjo.

Nič ne morem, pa tudi meni nihče nič ne more. –

Spravil sem se do sredine svoje jame in se predano zleknil. Spravljen s svojo usodo sem si segel čez obraz in tedaj začutil, da so se mi začele kocine na bradi vihati. Torej je le že minil kak dan, kar sem v tem položaju.

Lahko bi za kako mrvo brade zaspal. Morda se medtem kaj zaobrne, morda se te sanje kako drugače razpeljejo in bo spet dan.

Zaprl sem oči in obenem pomislil, da je zdaj ta gib čisto brez potrebe. Zdaj lahko spim z odprtimi očmi in ušesi, prav nič me ne bo motilo, samo zaradi navade: zaprte oči... in ne misliti. Samo podobam iz sveta tam zunaj se je treba prepustiti... se zaposliti z njimi, ko pa nisem ne truden ne zaspan. Sprostiti telo in pamet.

Ah, kaj pa to? Ta toplota?

Ob sebi sem začutil mehko telo. Zdrznil sem se – kdo se ne bi?! Tu je še nekdo, topel in živ! Tu, zleknjen ob meni.

Franc Skočir, pogrešani kanonir 37. gorskega polka, je imel prav. Ob njem je bil še nekdo. Kot mehka svila je bilo ob njegovem boku zleknjeno mlado žensko telo. Žensko telo?

V črni temi je sunkovito segel preko bokov. Z grobimi, otrdelimi prsti je zatipal v rahla nedra, potem še dol, kot pravi kanonir, med bedra in čez napeta hlebca. Potem preko tilnika in glave v goste, razpuščene lase...

Kako verjeti? Angel!? V temnem podzemlju, s toplim, zapeljivim telesom, ki tako glasno diha...?

»Ne boj se. Bela žena sem... turško dekle. Zelo sem te vesela. Oh, kako dolgo se nisem ob živega moža stisnila.«

»Na, jej!« je potem primaknila dlan k njegovim ustom. Na njej je bila nebenka, čudežna roža, ki zraste na goli skali iz kapelj Zlatorogove krvi.

Kakšna pravljicična slast. Saj ni mogoče, da bi bilo to res, to podzemsko življenje! Od nebenke je Francu zaplala po žilah neznanska moč, še posebno, ko mu je nevidno dekle odpelo pas in razvezalo srajco in sleklo vsa oblačila z njegovim zlatim odlikovanjem vred.

Ves iz sebe je pridignil k sebi svojo neznano ljubico.

Je bila zaradi njegove nestrpnice, nepotešene naglice tako prhka, ko sta vskočila drug v drugega? Vse skupaj je bilo en samcat vrtoglav poljub.

Potem se je odmaknila, da bi čez hip ali dva že spet prislonila svoje prsi k njegovim.

Kako čisto drugače je bilo zdaj z njo, kot z gibko kušarico! Iz davnega časa v rodnem kraju se je spomnil, kako se ženska v ljubezni lahko potroji. Kako se lahko za sedem krat sedem iger razpoloži.

Začutil je solzo na svojem licu, tako ga je ganilo to ognjevito ljubljenje.

»Aaaah.« je prvič po kdove kako dolgem času hlipal kanonir, ko pa je v nežnosti strašna moč, da človeku ves trpki dvom pregrne in vse sklepe razklene.

Predajal se je omotici in si oddihoval na boku, ko mu je ob polrazprtih ustih spet zadišala nebenka. Kdo ne bi ugriznil!

Zrak mu je napolnil pljuča, kot bi gora vdihnila, in kri v žilah mu je sviščala. Misli je, da se je prej bela žena odmaknila od njega, pa je bila že nad njim. Tisočero zgibov njenega telesa je zadrgetalo kot žejen bukov gozd pod pršenjem dežnih kapelj. Nevihta se dolgo ni mogla zdvijati. In ko se je unesla, je grleni šum polegel med vzdihne in sladko stokanje.

V votlini, v skamenjeni črnini globoko v gorovju je potem vse tiho. Od svoda je slišati, kako tleskajo vodne jagode ob tla. Kakor da jih doslej ni bilo. So se mu stanjšali čuti, tip in sluh, ko ni mogel več z očmi ničesar izluščiti? Šum vode in dihanja vse bolj zapolnjuje praznino jame. Morda se zato drobni zvoki pod orjaškim zvonom zlagajo v tanko brnenje, ker se nimajo kam zgubiti.

– Čemu vse to razkošje, zdaj, tik pred smrtjo? Od kod blaženost, kot je še nisem užil, še v sanjah ne? Sem sploh še živ? Se zliva ta sreča samo zato nadme, da mi bo potem toliko težje umreti? –

Take misli so begale starega vojščaka.

– Tudi če to, kar sem zdaj doživel, ni nobena resnica, je to drčanje v trebuh zemlje, globlje in globlje, strašna sladkost. Čemu bi si z mračno slutnjo skalil zlate trenutke... Morda pa je čisto narobe: ves svet se bo razblinil in odpadel z mene, in jaz bom obvisel v vesolju kot svetel utrinek... brez teže, brez skrbi. –

Svilena žena je bila spet tesno ob njem. Staknila je svoje noge z njegovimi, svoje roke z njegovimi, svoj jezik z njegovim. Še ves razvnet in že nekoliko mlahav se je predal novemu ljubljenju. Vse misli in skrbi so poniknile v valovanju jezera, dokler ni štrcnila biserna sraga.

Po udih se mu je razlezel med. Nasmehnil se je: – Za take bitke nihče ne deli zlatih križcev za zasluge, čeprav je to početje edino junaštvo, ki ohranja človeka pokonci, – je mljaskal z jezikom.

»Daj, še to nebenko pojej... potem pa kar! Celo večnost sem že s tem ognjem v sebi, razžgalo me bo...« se je spet nestrpno oglasil grlen dekliski glas.

»Kako, štirikrat doslej te še ni potešilo?«

– Saj mi tega nihče ne bo verjel... taka znorjenost brez konca in kraja! – kar

ni mogel verjeti stari kanonir. Žvečil je ponujeno triglavsko rožo in se v zadregi čohal po bradi.

»Zame bo tole prvič. In tudi zate bo kot nikoli doslej. Vzemi me od zadaj: noč je in takrat se je najlepše prskat. Tule sem, pred tabo... na vseh štirih. Za boke se me primi in daj po meni, vojak...«

Bila je čisto drugačna kot prejšnje krate. Ne samo: čez stegna in čez ledja je bila vsa poraščena z dlačjem. Tudi gibi in glas, kot pri gorskih kozah, ko se pariyo.

Za našega kanonirja je bilo kaj takega prvič in havbica se mu je naprožila kot še nikoli. Tiho in z živalsko ihto se je vrgel nad vročekrvno kozlinico in jo nabijal kot med največjo ofenzivo.

»Bo ali ne bo? Bo ali ne bo?« je golčal, in ona se mu je oglašala nazaj z zadihanim... ah, ah, ah, ah. Potem pa tisti: oooO!

Bilo je dobro, še kako dobro. Obema. To začutiš, kot je enkrat ena. Ko skrkneti dva skupaj kot jajce na razbeljeni ponvi.

»Zdaj bo pa ja volk sit – in koza tudi...!« se je režal stari Franc v noč, ki je vsa dišala po semenu.

Zleknil se je in hotel potegniti nenasitno živalco k sebi, pa se je ta, kot vsaka ženska po takem, za hip nekam izgubila.

»Kaj vse se človeku ne zgodi!« je pomislil. »Iz pekla tam zunaj naravnost v črna nebesa pod zemljo...«

»Veš...« je začel potem ves raznežen pripovedovati svoji družici nekam v temo – saj se mu ni mogla umakniti kam daleč, oba sta bila v kamniti skledi brez oken in vrat. – »Veš, moja Zinka... punca, ki me čaka v Matkovem laz... Če me čaka... Njo je bilo sram teh reči. Ni marala, da jo gledam, ko pride... Zato je najraje videla, če sva ležala na boku, s hrbta. Niti potresla se ni, kot miška je bila pri miru. Morda pa se je samo delala in ji paše, ko jo pod cizki tiščim in me vsega čuti, ko mesim po presnem testu... Kdo bi vas razumel, ženske...! Kako daleč je vse to...«

Ah, oprosti... Ti si pa nebeška junica...«

»Ponoči postane vsaka od nas koza,« se je spet oglasila turška deklica ob njem. »In vsaka se po svoje ljubi. Jaz bi te rada zdaj povsod poljubljala, od pet do glave, kakor je treba. Pa tudi ti mene. Ko si v temi, je najlepše vdihavati in okušati in poslušati drug drugega.«

Predano se je kanonir Franc Skočir iz 37. gorskega polka velike cesarske armade, na izpostavljenem položaju nekje na soški fronti, pravzaprav nekoliko pod njo, prepustil še enkrat turški strasti in slasti. In v omotici se mu je posvetilo, da je ni bolj pametne stvari na svetu, kot držati položaj s poljubi in nežnostjo na vse strani. Do zadnjega diha, do smrti! To so prave bitke. Ne pa prežati na sovražnika, ki se na drugi strani prav tako napenja, da bi koga razmesaril in bajte tako prevesil potek svetovne vojne.

To, kar se je tu dogajalo z njim, ni bilo več od sveta, v katerem se je rodil in verjetno tudi že umrl. Kje je zdaj rjoveče železje, svinec, dim, kriki in kri v prahu? Gotovo je padel v drug svet. Torej potuje človek od enega življenja v drugega kot iz enega sveta na druge svetove?

Pa v tem drugem svetu tudi on sam ne more biti več Franc Skočir, tak, kakršen je bil. Gotovo je kaj drugega. Če bi verjel v zgodbo, da potuje duša od telesa do telesa, bi lahko pomislil, da se je prerodil v nerodnega krta. Saj je kosmat, da se mu kocine že kodrajo.

Pretegnil se je kot po dolgem spanju. Pa je spet zadel ob život gorske žene.

Ni mu bilo več do vrazjih nežnosti. Vse bi dal za drobtino svetlobe...

Takrat je spet zaslišal žameten ženski glas:

»Ti še ni dovolj svatovanja? Cel večni dan in noč si se ljubil. Ne bi rad spet videl in ... vedel?« je rekla gorska gospa, kot bi brala njegove misli.

»Torej mi čas še teče? Pa kako drugačen je zdaj tvoj glas,« ji je rekel naš kanonir. Lotila se ga je nestrpnost, da je vstal.

»Šele zdaj sem prišla: v uho ti še zataknem zlat murček, da boš naš. Potem boš videl.«

Piknilo ga je v levo uho in ko mu je šla dlan gorske gospe čez obraz in je odprl oči, je bila vse okrog njega zlata svetloba, pred njim pa prečudovita bela žena.

»Kdo si?« mu je komaj šlo z ust od vznemirjenosti in luč ga je bodla od vseh strani.

»Hela sem, gorska kraljica. Po sto letih si je mojih šestero družic spet lahko potešilo svoje poželenje. Pa saj ni bilo prehudo, ne?!«

»Ne, ne, kaj bi to! Pa kaj praviš?! Šest žena da je bilo z mano? Jaz sem pa mislil, da se ljubim z eno, da je le razposajena kot voda v potoku ... od objema do objema.

Ščemi me v očeh. Kje sem?«

»V jami Golavki, v srcu Sinjih gora. Tudi tebe je zasulo in tvoj rov se je posedel v našo votlino. Tvoje življenje se je prav tako pretočilo v drugo: kaplja v jezero.«

»Pa jaz, sem še zmerom jaz? Praviš, da je to drugo življenje, drug kraj. Sem moral skozi vrata smrti? In če smo pod zemljo, od kod vsa ta svetloba?« se je čudil in spraševal Franc.

»Čez noč boš Franc, stari korenjak z zlatim križcem svojega cesarja, čez dan pa volkodlak in vojščak kralja Zlatoroga.« Tako je rekla kraljica Hela. Potem se je odmaknila.

Zdaj se je razgledal. Stal je sredi ogromne dvorane. Od stropa in s tal so kot gobe in korenine vseh vrst rasli mogočni kamniti stebri. Lesketali so se od tisočerihih kristalov. Pravzaprav je vse žarelo v zlati luči, ki je sijala od sredine tega širnega kraljestva. Tam, na rdeči pečini, je stal Zlatorog. Bil je oprt na mogočne noge in s pridvignjeno glavo se je z rogovjem upiral v svod podzemlja. Kakšna neverjetna rogovila iz zlate roževine! – kot orjaške grede pod slemenom nočne hiše.

»Strop nad našo deželo podpira. Če ne, bi se vse spodsulo,« je rekla bela žena, gorska kraljica. »Sam je, odkar so davno nekoč njegovi vojščaki skončali v sneženi noči. In sploh se ne more odmakniti. Takrat bi se podrl ves svet. Me mu z nebenkami obnavljamo moč, da lahko zdrži.«

Iz Zlatorogovih oči se je tedaj zablistalo:

»Ha, temu one pravijo obnavljati moč! Iz žil na nogah mi kri puščajo, da lahko potem nebenke berejo. S kakšnim veseljem mi jo puščajo, ženske! Saj menda veš: pritaknejo se ob tistega, ki ima kaj moči in krvi, in kmalu si od njih čisto odvisen ...«

Od vsepovsod je bilo slišati hehetanje, beketanje. Šest gorskih koz je bilo očitno kar samopašnih, zdaj, ko so si potešile svoje strasti.

»Res, tudi mene so si privoščile ... Vseh šest po vrsti ... In kako je mogoče: koze so, in človek niti ne opazi!« je mislil na glas kanonir Franc, ki se je na samotnih stražah tam zgoraj navadil govoriti sam s sabo.

»Kmalu bo tam zgoraj dan in potem bodo spet bele žene, – če te to moti,« ga je poučevala kraljica Hela. »Turška dekleta poznajo tisoč nežnosti prav zato, ker so zdaj to zdaj ono. – Vseeno bolje, kot če si vso večnost kozorog, kot tale tu ...« se je

potem obregnila ob soproga, kar tako, kot se po navadi zbadajo zakonci pred tujimi ljudmi.

»Huuu! Če bi se lahko odmaknil in poskočil, bi te že naučil kozjih molitvic in spoštovanja!« se je namrščil Zlatorog, potem pa pogledal spet proti Francu:

»No, končno bom spet imel izvidnika in vojščaka... Vidim, da si ga že zaznamovala z obročkom.«

»Mene je odlikoval že cesar: zlat križec za pogum in zvestobo. Najboljši kanonir v vsej domovinski vojski sem, junak devete bitke...« se je kot na raportu izprsil Franc.

»Bitke ne štejejo, samo vojne. Velike vojne. – Huuuu, ko se bo tretja vojna razdivjala čez svet, tako je bilo rečeno, se bodo zemeljski oboki razklenili in bom spet lahko razpustil svoje moči in zakraljeval čez vse živo in mrtvo. Takrat bodo spet zlati časi za vse v Zlatorogovi oblasti.«

»Jaz sem že cesarju prisegel zvestobo,« je pomencal Franc.

Zlatorog je zaničljivo pihnil: »Pha! Mi niste znali poiskati kakega konjenika? Ti se po navadi od konja pod sabo nalezejo tudi prožne pameti. Topničar, hmm... na-a!«

»Ti si ostal še vedno pod Dunajem... Ne veš več, kako se je tisti vaš pohod končal, s konjenico in pehoto vred!« mu je vrgla pod nos kraljica Hela. Potem se je obrnila h kanonirju:

»Človeške prisege so dim. Vredne so, kolikor je vredno nebogljeno življenje ljudi,« mu je rekla. »In zvestoba je les za na ogenj.«

»Kar poslušaj jo, ona že ve! Ha ha ha,« se je tedaj spet pritaknil Zlatorog. »Navadna hribovska deklina je bila, perica ob potoku, zdaj pa je ob meni mogočna kraljica. Pa bo ostala samo navadna ženska, ki bi vedno še kam drugam pogledala, tudi če na slabše.«

»Kraljica...! Kakšno moč pa imam?! Zaleže sploh kaj, če kaj rečem? Tu čepimo in čakamo sodnega dneva... ob nepomičnem kralju, ki si domišlja, da se bo brez njega vse sesulo in ne more niti za hip iz svoje vloge! Lepa reč.«

»Ovčje bleketanje! Kaj če bi zares odmaknil rogovje? Misliš, da bi se Golavka ne sesedla? Od eksplozij tam zunaj je obok v stropu poln razpok.«

»No no, ti že veš! Pa kdaj bo tega konec? Izmisli si že kaj, da bomo prilezli kam iz te luknje,« je bila kraljica Hela že bolj pohlevna.

»Stopi bliže!« je zdaj zaukazal Zlatorog Francu. »Ko boš šel med ljudi, moraš v kaki drugi opravi... Čez dan med njimi ne bi nič opravil v volčji podobi. Prej ali slej bi te pobili: v orožju in vojskovanju so tam gor zelo napredni. Težko bi jim bil kos. – Trop mojih najzvestejših so mi že pokončali.«

»No, kaj bi naš Franc med njimi?« se je oglasila ena od kozjih vdov. »Naj raje ostane tu, na varnem... Tam gor si bodo tako ali tako sami med sabo skuhal tretjo vojno...«

»Molči, koza!« se je takrat zbral kozorog in pljunil pred Franca, da se je pokadilo. »Tako bo odslej: čez dan tam gor boš volk v človeški koži, čez noč in pri nas pa, če češ, bodi Franc v volčji podobi! Ha ha ha... Enkrat boš kosmat navznoter enkrat navzven. – Zdaj pa hitro med ljudi in vse tako napelji, zlepa ali zgrda, da bo že jutri na zemlji spet zagorelo in se bo svet otresel mrčesa...«

»Gor? V klanje? Tega pa ne! Pa menda ja ni minila že prva vojska, v teh nekaj dneh, kar sem tu?!«

»Kje je že ta! Medtem teče čas tam zgoraj po noro in po svoje,« se mu je pohehetala v obraz druga kozlinica.

»No, kaj se obiraš? Dolguješ mi življenje in poslušnost! Se boš spraval gor ali ne?!« je s kopitom grebel po kamnu Zlatorog.

»Kako na oni svet? Je sploh kje prehod?«

»Malo nebenke poješ, malo si pomaneš murček v ušesu, potem pa s svojim kremenitim motovилоm skalo naskočiš... be-he he he!« se mu je zarežala druga kozja gospodična.

»Pustite ga. Ves zmeden je. Malo preveč ste si ga prej privoščile, za sedem let predolgo,« je blago okarala kraljica Hela svoje spremstvo. Potem se je obrnila k Francu:

»Poglej v moje oko!«

Franc Škočir je pogledal kraljici Heli v zenico.

»No?! Kaj vidiš?« ga je vprašala.

Stari soldat je gledal in videl, daleč in natančno, saj je imel ostre oči: sam ogenj, dim, pokanje in kričanje. Trupla. Strašna vojna. Še vedno tista njegova, ali katera druga? Čelade in kape so drugačne. Po istih pobočjih pa so razporejena in pripravljena moštva s prapori in bobni. Po dolinah tečejo potoki, grenki in rdeči. Hiše, polja in senožeti so črne in tihe.

Bela gospa, Zlatorogova žena, je zaprla veke in strašne podobe ni bilo več. Preko njenega lica pa se je utrnila solza.

»Tam je moja dolina, tam so moji rodni ljudje,« je žalostno otrešla z glavo. »Ni jim pomoči, kaže. Da bi se le čimprej vse dopolnilo!«

»Je to zdaj tista velika vojna, na katero čakate?« je zgroženo rekel Franc.

»Kaže, da je to šele druga. Za njo mora priti še tretja... če smo prav šteli. Potem šele bo zavladal Zlatorog in bo ozelenel mir in bo spet napočil naš čas,« je rekla Hela in položila roko na njegovo ramo.

Franc je poskočil in zakrnil z rokami: »Zakaj še hujskati?! Treba je kaj storiti... ustaviti vse to! In ti, Zlatorog, ko se že postavljaš s svojo močjo, zakaj ne privzdigneš skale, da se bodo zatekli sem vsaj najšibkejši: otroci, žene, starci? In premaganci, da bi se tako rešili pijanih zmagovalcev...!« se je razburjal Franc Škočir.

»Ha ha ha. Rešiti jih?! Kot da bi to kaj pomagalo. Če šibke prikrijem, bi ti zanesli svoj strah in zagrenjenost še pod zemljo. Pa kar naprej bi klepali novo orožje, da bi spravili z njim stare in nove sovražnike na kolena. Naj raje opravijo na zemlji vse med sabo. Čimprej in dokončno!« Tako je rekel gorski kralj na svojem rdečem podstavku. Potem pa kar boljše volje dodal:

»Če je to konec druge, bo treba čimprej zakuhati še tretjo vojno. Po njej pridejo moji časi. Zlati stari časi, ha ha ha!«

»Samo zaradi siromaščine se koljejo. Če ne maraš zaščititi nemočnih, pa razsuj Bogatinove zaklade čez svet. Ko bodo brezskrbno živeli, ko jim ne bo treba z orožjem drug nad drugega, bodo tvojo oblast slavili in spoštovali.«

»Ne. Tudi bogastvo ne bi nič pomagalo,« je s sklonjeno glavo razlagala Hela razburjenemu vojščaku. »Če bi se zlato kot žito razlilo prek zemlje, bi bili ljudje obsedeni od še večjega pohlepa in nevoščljivosti.«

»Se vidi, da nisi konjenik... Topničarji...! Ubijate samo od daleč, niste vajeni krvi in škripanja z zobmi. Ha ha ha.

Pha! Dovolj tega cmirjenja! Samo čas zapravljamo, meni pa visi svet na glavi! Ti, vojščak, si dolžen pokorščino! Brž na svet! Dan se dela in mojega poslanca morajo ljudje čimprej spoznati!«

Zlatorog je ves hlepel po svojem zlem zmagoslavju, da se je Franc zgroženo umaknil za korak.

»Groza me je . . . takega opravka nikoli ne bom zmožel . . .«

»Pusti svoja nekdanja čustva, te človeške pomisleke! Tu, med nami, nimajo več nobenega smisla . . .« so mu zdaj začele prigovarjati sinje kože.

Ta čas je z njih že kopnela dlaka in poteze so se jim spreminjale v mile oblike gorskih vil. Zunaj se je delal dan.

»Tega že ne bom mogel nikoli sleči s sebe . . . sočutja do sveta!«

»Ha ha ha. Kako da ne! Naš si! Poglej se v Helino drugo oko, če ne verjameš! Ha ha ha.« je bil židane volje gorski kralj.

Kraljica je sedela ob Zlatorogovih nogah. Na obrazu se ji je risala poparjenost. Kot vsakokrat ob svitu se je gorski gospe tudi zdaj od razdvojenosti trgalo srce.

Stari soldat je pristopil k njej in se ji zazrl v vlažno oko.

Kraljica Hela je takrat zasadila nohte v Zlatorogovo stegno, da se je naredila rana. Kaplje krvi so se kotrljale po kozorogovi koži na tla.

V zelenem očesu je Franc ugledal volčji gobec. Tak je bil zdaj njegov obraz. V prsih ga je trdo in mrzlo zatiščalo.

Na skali ob Zlatorogu so odgnale rože nebenke.

Zlatorog je zagrizel vanje. Potem je napadalno usločil vrat in zapihal. Z bleščecimi se rogovi se je uprl v strop podzemskega kraljestva in ga je pridvignil. Ob strani se je pokazala špranja.

Volkodlak se je pognal skoznjo. Vsak čas bo zver odvrгла svojo kožo in postavni mož z volčjim srcem bo med ljudmi sejal steklino.

Nekoč se bo res zgodilo. Kužna slina volkodlaka bo zastrupila svet. Še istega dne bodo ljudje in njihova dela sprhneli v prah. Od strašnega trušča se bodo zamajale gore in zapenila morja. Tretja vojna bo kratka, zato bi ji težko rekli – velika. Morda bi bilo bolj prav, če bi ji rekli zadnja. Bo sploh še kdo, ki bi se je spominjal?

Potem mir.

* * *

Zlatorog odrine kamniti krov nad svojo Golavko in v zeleno pokrajino pod Sinjimi gorami se vrnejo srebrna bitja, gorske vile. V svojih naročjih nosijo zlati rod, ki so ga spočele v temi. Nemirne so, vsak čas bodo porodile in še ne vejo, kakšno podobo in kakšna znamenja bodo nosili njihovi otroci.

Iznad gorskega kraljestva sije sonce. Ne prvič ne tretjič ne zadnjič. Zlati žarki, Zlatorogovi rogovi, so večni.

In kje je skončal Franc Skočir? Je odložil svoj zlati uhan in svojo službo?

Baje za pokoro sestavlja v Ogleju mozaik, da bi se zgodba o vsem tem ne zgubila. Belih kamenčkov ima veliko in črnih premalo.

Pa saj zgodba sploh ni tako črna, le nekoliko čudna . . . če na stvar gledamo z očmi volkodlaka.